

"Vaqif"dən başlanan müəllim ömrü

1976-cı ilin baharı idi. Altı yaşım vardı. Hələ məktəbə getmədim, amma ətrafımda təhsillə bağlı baş verən hadisələri dərk edir, anlayırdım. Məsələn, bilirdim ki, neçə vaxtdır əmim Ənvər müəllim qonşu kənddə -- çalışdığı məktəbdə şagirdləri ilə birlikdə S.Vurğunun "Vaqif" dramının tamaşasını hazırlayır. Vətəzliklə mədəniyyət evində tamaşa göstəriləcək. İki il idi ki, əmim həmin məktəbdə çalışırdı və peşəsini sevərək çox böyük hörmət qazanmışdı. Axşamlar qonşuluqdakı evindən bizə gələrdi və şirin-şirin məktəbdəki fəaliyyətindən danışardı. Bəlkə də müəllimlik peşəsini əmim Ənvər müəllimin qaynar fəaliyyətindən ilhamlanaraq seçmişəm.

O vaxtdan 46 il ötür. "Bir igidin ömrüdür" - deyənlərin kəlamı yaddaşıma döyücləyir. Və indi vaxtilə əmimin çalışdığı məktəbdə fəaliyyət göstərirəm. Onun nəfəsini, varlığını hər an hiss edirəm. Sanki işlədiyim bu elm ocağı uzun illərin arxasından boylanaraq mənə bizdən öncəki müəllimlərin gərgin əməyini xatırlatmaq istəyir. Sınıf otaqlarında, dəhlizlərdə, pilləkənlərdə "addım izləri"ni ayaqlamamaq üçüneytiyyətlə hərəkət edirəm. Nəsil-dən-nəslə ötürülən "əmanəti" qorumaq, xələflərimizə çatdırmaq üçün biz də nələrsə imza atmaq istəyirik. Bunu necə bacardığımızı isə, əlbəttə, gələcək nəsillər biləcək, dəyərləndirəcək. Bu an iki nəfərin yanıma gəldiyini dedilər. Qəbul etdim. Tanıyırdım gələnləri: şagirdlərimizin babaları idi. Ancaq bu dəfə başqa məqsədlə gəlmişdilər. 60-65 yaşında olan şəxslər doluxsunmuş halda mənə başsağlığı vermək üçün gözləyirdilər: əmim Ənvərin ölümü onları - Ənvər müəllimin şagirdlərini çox sarsıtmışdı. Mühasiblərim kövrək notlara söykənən xatirələrini vərəqlədikcə mən yenə uşaqlığıma qayırdım...

"Vaqif"dramının premyerasına mənə aparmadılar, çünki balaca idim. Ağladım, gedənlərin qayıtmasını səbirsizliklə gözlədim. Gedənlər gəldi, ancaq mən yenidən ağlamalı oldum. Bu dəfə də böyük təəssüratların təəssüfünü ağlatmışdı mənə. "Axı niyə mənə aparmadınız?" sualının həyəcanı bütün qəlbimi titrədir, əmimin böyük zəhmətlə ərsəyə gətirdiyi tamaşanı görməmək hissi mənə ağırdırdı. Bəlkə də mən o tamaşadan çox şey anlamayacaqdım, ancaq bugününün xatirəsində, yəqin ki, bütöv halda qalacaqdı "Vaqif"...

Gələnlərsə mənə "Vaqif"dən, oynadıqları obrazlardan və sevimli Ənvər müəllimdən danışdılar. (Bu 46 il ərzində tamaşa haqqında o qədər eşitmişdim ki, indi elə zənn edirəm ki, mən də o vaxt orda-tamaşaçıları arasında olmuşam). Keçmiş şagirdlərin yaşarmış gözləri, ağırlı, nisgilli sözləri isə bir müəllimə qarşı şagird sevgisinin sonsuz ifadəsi idi. Bəli, 7-dən 77-yə kimi hamı onu - Ənvər İmanovu sevir, hörmət edirdi.

Payız xəzəlinin büründüyü məktəb həyatında da bu günlərdə sanki bir hüzn hökm sürür. Şagirdlərin, gənc müəllimlərin hiss etmədiyi bir hüzn. Çöhrələyə baxıram: sevincli, nəşəli üzlər də mənə yenə keçmiş xatırladır. Son zamanlar -- əmimin

vaxtsız, qəfil ölümündən sonra işlədiyim məktəb mənə ağırdır. Çünki hər addımda Ənvər müəllimi xatırladım, mən onun burdakı fəaliyyətinə şahidlik etməsəm belə.

Böyük bir ailədə, nəsil-də böyümüş, tərbiyə almışam. Babamı görməmişəm, ancaq ata-nənəmin himayəsi, "qanaqları" altında mehriban, hamının həsəd apardığı ortamda uşaqlıq, gənclik illərini keçirmişəm. Əmilərim, bibilərim, əmi, bibi uşaqları ilə böyümək, tez-tez əlamətdar günlərdə toplaşmaq biz uşaqlara sevinc və nəşə verərdi. Nənəmin mis qazanda dəmlədiyi plovun ətri bütün həyatə yayılındı daha da şən-lənərdik. Nənəngilin həyatında nəhəng əncir ağacının altında qurulan ocaq yerləri plov, çığırtma, küftə-bozbaş yeməkləri ilə süslənəndə bilirdik ki, şənlik var. Bəzən gözlərimi yumub həmin günləri xatırlayanda indi dərk edirəm ki, nənəm Dünyaxanımın böyük bacarıqla idarə etdiyi ailəsi kənddə hamıya niyə görə örnək imiş. Atam Əşrəf, əmilərim: Beydulla, Sahib, Ənvər, Ələvsət, bir də ata nəvəsi görməyən İbrahimin mehriban, birgə yaşam tərzini həmişə hamıya nümunə olub. Gənc yaşlarından ağsaqqallığı bacarmaları, xeyir-şər adamı olmaları atamı, əmilərimi el-obada daha da hörmətli, etibarlı, izzətli etmişdi. Sənətləri fərqli idi: biri həkim, biri energetik, digəri mühəndis, yol nəqliyyatı işçisi idi. İçərilərində müəllim olan isə Ənvər əmim idi.

Ənvər müəllim deyərdim ki, elə anadan müəllim doğulmuşdu. Rəftarı, insanlara-uşaqlara, gənclərə, yaşlılara yanaşma tərzini fərqli idi. Həm mülayim, həm də ciddi olan Ənvər müəllim şagirdləri, yaşlıları tərəfindən sevilirdi. Onu sevməyən, xətrini istəməyən şəxs yox idi, desəm yanlışmaram. İlk şagirdlərindən tutmuş, son tələbələrə qədər hamı onu qəhər boğmadan xatırlaya bilmir.

Bəzən düşünürəm: "İnsanda hansı keyfiyyətlər olmalıdır ki, o hamı tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılan-sın, ona ideal şəxs kimi baxılsın". İş yoldaşlarının dediklərindən: "Ənvər müəllim tələbkər, prinsipial olmaqla yanaşı, həm də xeyirxah və ədalətli idi... Hamı onu təhsil qanunvericiliyini, təhsil islahatlarının səciyyəvi xüsusiyyətlərini, müasir pedaqoji nəzəriyyələri, sənədləşmə işlərini, pedaqogikanın metodoloji problemlərini-dərinlikdən bilən alim kimi tanıyır və ehtiram bəsləyirdi". Bəli, Ənvər müəllim, sözün əsl mənasında, ideal pedaqog, ideal şəxs idi. Bəlkə də, nənəm oğlundakı "əsl pedaqog" xüsusiyyətlərini sezərək onu bu səbəbə şəhərə-- elmi iş arxasınca göndərmişdi. Alimlik dərəcəsi almağa gedərkən o, arxasında böyük bir şagird kollektivi qoymuşdu: hansı ki Ənvər müəllimin təlim-tərbiyəsindən bəhrələnənləri.

1980-cı ildə təcrübi-pedaqoji iş bələdlik onu Azərbaycan Elmi Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunun aspiranturasına gətirmişdi. Ənvər İmanov 1986-cı ildə tədqiq etdiyi sahə üzrə tamamladığı dissertasiya işini Tiflis şəhərində müdafiə edərək pedaqoji elmlər namizədi, alimlik dərəcəsi almışdır. Yeni tədqiqat sahə-

sində əldə etdiyi nəticələri 5 metodik tövsiyənin, 2 kitabçanın, bir neçə televiziya və radio verilişlərinin mövzusunda çevrilmişdir. 1984-cü ildə onun çalışdığı şöbənin yekun hesabatının nəticələrinə əsasən, Ənvər İmanov respublikanın əməkdar müəllimi, Pedaqoji Elmlər İnstitutuna uzun illər rəhbərlik etmiş, həmin dövrdə maarif nazirinin müavini işləyən Zahid Qaralovun təqdimatı ilə Maarif Nazirliyinin mərkəzi aparatına məsul işə təyinat edilmişdir.

1992-cı ildə məktəb proqramı və dərslərinin yeniləşdirilməsi işinə

mütəxəssis alim kimi cəlb edilmişdir. O, "Ailə həyatının etika və psixologiyasından müntəxəbat"ın elmi redaktoru, "Ədəbiyyat" dərsliyinin müəlliflərindən biridir. Azərbaycan Respublikasının ilk "Təhsil Qanunu"nu yaradıcı qrupunun üzvlərindən biri olmuşdur.

Hal-hazırda Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Tədris Departamentində direktor müavini, dosent vəzifəsində çalışır.

Ənvər İmanov 2021-ci ilin 17 dekabrında ADPU-nun 100 illiyi münasibətilə keçilən tədbirdə Əməkdar müəllim adına layiq görülmüşdü, ADPU-nun tədris hissəsi müdirinin müavini vəzifəsini aparıb. 26 oktyabr 2022-ci ildə Azərbaycan Təhsil İşçiləri Azad Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsi tərəfindən Fəxri Fərmanla təltif edilib. Haqqında kitab yazılıb.

Bütün bunlar Ənvər müəllimin 70 illik həyat tarixçəsinə sığan fəaliyyətidir. Ancaq böyük alim, böyük pedaqog təkcə iş fəaliyyəti ilə həyatını məhdudlaşdırmamışdı. O, hamıya yetən, hamıya çatan bir ömür yaşamağı bacarmışdı. Bu ömürdə ailəsi, qohumları, dostları, tanışları, bir də el-obası yer tuturdu. Bu gün deyirlər ki, Ənvər müəllim "xeyir-şər adamı" idi. Yəni hamının toy-yas mərasimində iştirak etməyi çatdırmaq, heç kimin qəlbini qırmamaq, qohumlar, dostlar arasında sülhməramlı körpü olmağı bacarmaq hər kəsə nəşib olan xüsusiyyət deyil. Qızı Nərgizin dediklərindən: "Hər kəsdə olduğu kimi valideynlərim barədə düşünəndə mənim də mənəvi bağlarım, qayğısız günlərim yadıma düşür. Məhz atamdan danışarkən isə yaşadığım

hisslərim, xatirələrim, ondan öyrəndiklərim bu qeyd etdiklərimin yanında sadəcə aciz qalır. Həyata baxışım, milli-mənəvi dəyərlərimin formalaşmasında atamın əvəzsiz rolu olub. Ana dilimi, mədəniyyətimi atama olan sonsuz sevgimdən dolayı daha həvəslə öyrənmişəm. Bu sevgini atam bizə izah edərək deyil, yaşadaraq bəxş edib... Mən elə sanırdım ki, Sən ölümsüzsən. Yanılmamışam. Sən ölümünlə xatirələrdə əbədiləşdin, ATA!"

Vaxtsız ölüm qəlb ağırdır, insanı darıxdırır, yorur, incidir. Oğlu Bəxtiyarın ölümü də əmimi də, həyat yoldaşı Füzvə xanımı da çox ağrıtmışdı. Ənvər müəllimin ad günündə dünyasını dəyişən oğlunun özləmini bir il qəlbində için-için gözdürərək dözmüşdü. Bəlkə də ona görə dözmüşdü ki, Bəxtiyarın yas mərasimini hörmətlə, izzətlə həyata keçirsin. Kənardan baxanlar onu sınımayan, əyilməyən gördükcə "Ənvər müəllim dözümlüdür, məğrurdur" - deyirdilər. Ancaq təlatümlü ürəyin hansı döyüntülərə təslim olacağını heç birimiz aqlımıza belə gətirmirdik.

Həmin gün - 24 noyabr tarixi qəlbimizə ağırlı ilə yazıldı. Dünyasını oğlu Bəxtiyarın qəbrini üstündə dəyişməsi hamımıza bir mesaj ötürmüşdü: "Ənvər əmim heç də göründüyü kimi dözümlü deyilmiş. Bütün ağrı-acılarını içində çəkərək heç kimə, heç nə bildirmədən bir ilini yaşamışdı. Və kədərə təslim olmuşdu".

...Sentyabr, oktyabr, noyabr, dekabr, yanvar ayları bizlər üçün itkisini yaşadığımızın özləmini hiss etdirir. Bu aylarda ən yaxınlarımızı itirmişik: babamı, atamı, əmilərimi, anamı, nənəmi, əmim oğlunu və başqa yaxınlarımızı. Elə bil bu aylar bizə meydan oxuyur, nəyisə çatdırmaq, anlatmaq istəyir. Bəlkə də, bu mənim şərti düşüncəmdir. Ancaq onu bilirəm ki, yaxınlarımızı itirdiyimiz aylar kədərli olduğu qədər də düşündürən, keçmiş, gələcək haqqında fikirlərimizi aydınlandıran zaman kəsikləridir. "Ölüm və ölüm" haqqında unudulmuşlarımızı bizlərə xatırladaraq arxamızda yaxşı ad, yaxşı işlər qoymağımızı sanki pıçıldaıyır.

Bu an yenə də "Vaqif" dramına dönmək istədim. "Vaqif"dən başlanan ömür əsl müəllimlik məktəbi olaraq 24 noyabr 2022-ci il tarixində sona yetmişdi. Adı kənd müəllimi kimi başlanan bir ömür pedaqoji elmlər namizədi alimlik dərəcəsi, əməkdar müəllim, universitet müəllimi, nazirlik işçisi kimi dinamikada irəliləmişdi. Və bir də arxasında özünə qarşı böyük bir sevgi qoyaraq dünyamızı tərk etmişdi. Bu adı ölüm deyildi. Bu, illər keçdikcə xatirələrdə yaşayan, unudulmayan bir pedaqoqun, bir ailə başçısının, bir atanın, bir qardaşın, bir əminin, bir dayının, bir el ağsaqqalının əbədiyyətə qovuşan ölümü idi...

Və sonda Ənvər müəllimin hələ səkkizinci sinifdə oxuyarkən yazdığı bir şeiri ilə bitirmək istədim elegiyamı. Çünki bu şeir onun gələcək həyatının peşə seçimi olmuşdu:

Zəng çalınır, kip örtülər qapılar.
Bir suala neçə cavab tapılar...

Ruhəngiz Əşrəfqızı